

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
19/2804

Vår referanse:
2019/19100

Sted, Dato
Oslo, 29.10.2019

HØRINGSSVAR – POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Vi viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 15. juli 2019 hvor det bes om høringsinstansenes syn på om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest, eller foreta endringer i eksisterende hjemler, for personer som er i kontakt med mindreårige. Frist for høringen er satt til 31. oktober.

Høringsbrevet består av to deler. Første del er rapport fra en interdepartemental arbeidsgruppe som har gjort en helhetlig gjennomgang av reglene om politiattest for personer som er i kontakt med mindreårige. Høringsbrevets andre del er brev fra Helse- og omsorgsdepartementet som beskriver forslag fra Kommunesektorens interesseorganisasjon (KS) om krav om politiattest for husstandsmedlemmer til personer som er avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikter, Kripos og Politihøgskolen, Politiets utlendingsenhet og Sysselmannen. Politidirektoratet har mottatt høringsuttalelser fra Kripos, Politihøgskolen, Politiets utlendingsenhet og politidistriktene Innlandet, Sør-Vest, Sør-Øst, Oslo og Finnmark. Disse høringsuttalelsene er vedlagt. I høringssvarene fra etaten er det også enkelte merknader til temaer som synes å falle noe på siden av hovedspørsmålene i denne høringen. Politidirektoratet har ikke kommentert disse spørsmålene i vår høringsuttalelse, men vi gjør oppmerksom på at Politiets utlendingsenhets merknader til politiregisterloven § 43 om oppdatering av vandelsattest, og Finnmark politidistrikts merknader til de økonomiske og administrative konsekvenser.

Kort om arbeidsgruppens vurderinger og forslag

Arbeidsgruppen har vurdert om det bør innføres vandelskontroll for nye grupper som har kontakt med mindreårige for å forebygge overgrep. I denne vurderingen har arbeidsgruppen lagt vekt på hvor stor risikoen er for at det kan skje overgrep mot mindreårige. Gruppen har lagt til grunn at det er større risiko for at et overgrep kan skje dersom en person utfører oppgaver som gjør at han eller hun er alene med den mindreårige, og/eller det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem.

Politidirektoratet

Post: Postboks 2090 Vika, 0125 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.02388
www.politi.no

Et annet moment er om det er mulig å foreta en klar avgrensning av persongruppen som eventuelt skal omfattes av en ny bestemmelse. Arbeidsgruppen har også vurdert om andre virkemidler kan være mer egnet til å forebygge overgrep. På områder der det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste, eller tilbyr en tjeneste overfor mindreårige, mener arbeidsgruppen at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves politiattest. Dersom et område har store likheter med andre områder der det allerede er innført krav om vandelskontroll, mener arbeidsgruppen at sammenhengen i systemet tilsier at det bør innføres krav om vandelskontroll også på det nye området. På bakgrunn av momentene ovenfor, foreslår gruppen at det innføres krav om politiattest for følgende grupper som skal utføre oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige:

- ansatte ved familievernkontorer
- eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven
- offentlig oppnevnte sakkyndige i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven
- ansatte ved Barneombudet
- ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4
- personer som organiserer treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige

I dag er det kun unntaksvis innført krav om politiattest på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar. Dersom man skulle utvide bruken av politiattest til også å gjelde mer privatrettslige områder, vil det være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen. På slike områder mener arbeidsgruppen at virksomhetene selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn. På denne bakgrunn mener arbeidsgruppen at det som hovedregel ikke bør innføres vandelskontroll på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar, med mindre det har klare likhetstrekk med områder der det allerede er innført vandelskontroll. På denne bakgrunn anbefaler arbeidsgruppen at det ikke innføres krav om politiattest for:

- sakkyndige som oppnevnes av private parter i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- private barnevakter som formildes gjennom et firma, et nettsted el.
- ansatte som passer barn på kjøpesentre og treningssentre
- ansatte ved fornøyles- og temaparker, lekeland mv.
- uformell egenorganisert treningsvirksomhet

Videre mente arbeidsgruppen at det ikke var behov for å innføre vandelskontroll for representanter for Den kulturelle skolesekken, fordi disse sjelden vil være alene med barna og risikoen for overgrep derfor antas å være lav. Hjemler for krav om politiattest er som hovedregel obligatoriske, dvs. at det foreligger en plikt til å innhente politiattest før en person ansettes mv. Enkelte hjemler lar det imidlertid være opp til arbeidsgiver å vurdere om det bør kreves politiattest. Dette innebærer at det er en adgang til å innhente politiattest, men ikke en plikt. Arbeidsgruppen anbefaler at bestemmelser som i dag gir adgang til å innhente barneomsorgsattest, endres slik at det blir en plikt til å innhente en slik attest, med mindre det foreligger særlige grunner som tilsier at kravet ikke bør være obligatorisk. Arbeidsgruppen anbefaler at det enkelte fagdepartement gis i oppdrag å følge opp dette.

Arbeidsgruppen har vurdert om det er behov for en generell regel i politiregisterforskriften i tillegg til de enkelte bestemmelsene om å kreve barneomsorgsattest. Etter arbeidsgruppens

vurdering bør det, for å sikre at man holder seg innenfor formålene i politiregisterloven § 37 og de utgangspunkter som er trukket opp i punkt 4.2, heller innføres nye, spesifikke hjemler for vandelskontroll dersom det avdekkes behov som ikke dekkes av eksisterende lovgivning.

Politidirektoratets merknader

Hensynet til barns trygghet er et vesentlig samfunnshensyn, og som påpekt av Politihøgskolen er det å beskytte barn mot overgrep en grunnleggende plikt. Høyesterett uttalte følgende i dom av 20. desember 2017 (HR-2017-2415-A), avsnitt 18:

"Det framgår av Grunnloven § 104 tredje ledd at barn har rett til vern om sin personlige integritet, og at statens myndigheter skal legge til rette for barnets utvikling. Dette omfatter å beskytte dem mot vold og mishandling, noe som også framgår av barnekonvensjonen artikkel 19. Straffelovgivning av voldsutøvere inngår som en integrert del av barns rettsbeskyttelse."

~~Det er videre grunn til å understreke at krav om framleggelse av politiattest ikke er noen garanti for at mindreårige ikke blir utsatt for overgrep eller andre straffbare handlinger. En politiattest vil kun vise om det er opplysninger i norske registre om at vedkommende er straffet for relevante lovbrudd tidligere. Åpenbart kan en person ha begått straffbare handlinger tidligere uten at dette er blitt avdekket av politiet. Politidirektoratet er enige med arbeidsgruppen i at det bør også understrekes at andre tiltak som grundige tilsettingsintervjuer med innhenting av attester kan være vel så effektive som innhenting av politiattest.~~

Med støtte i høringsvarene fra politiet tiltrer Politidirektoratet forslaget om å innføre krav om politiattest på de områdene som foreslås av arbeidsgruppen. I likhet med blant annet Kripos og politidistriktene Oslo, Finnmark og Sør-Øst støtter også Politidirektoratet KS sitt forslag om politiattest for husstandsmedlemmer til personer som er avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven. Politihøgskolen har foretatt en grundig vurdering av om det bør kreves politiattest av husstandsmedlemmer til avlastere og Politidirektoratet kan i det alt vesentlige tiltre denne vurdering.

Når det gjelder politiattest på det private området begrunner den interdepartementale arbeidsgruppen sin konklusjon med at det er vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som er omfattet av hjemmelen for politiattest og dernest at det er virksomheten selv, eller foreldrene, som er nærmest til å forebygge overgrep mot barn.

Hensynet til å forebygge overgrep er selvfølgelig like tungtveiende på det private området som på det offentlige, selv om det offentlige må sies å ha et særskilt ansvar for å forebygge overgrep der det offentlige tilbyr en tjeneste eller har et overordnet ansvar en tjeneste overfor mindreårige. I likhet med Kripos og politidistriktene Oslo og Sør-Øst stiller Politidirektoratet også spørsmål ved arbeidsgruppens konklusjon om å avgrense mot krav om politiattest på flere områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar – som det private området. Dette gjelder også i noen grad Innlandet politidistrikt som har gode vurderinger rundt profesjonell formidlingstjeneste for barnevakt. Politihøgskolen ser for sin del ulemper ved et slikt utgangspunkt.

Kripos uttaler blant annet: "Flere av områdene i gjennomgangen har likheter med områder det allerede er innført vandelskontroll, og hensynet til sammenhengen i systemet som det vises til på side 7 i gjennomgangen underbygger således at det bør vurderes å innføre krav om politiattest også på mer privatrettslige områder." Kripos viser videre til at det er krav om å legge fram politiattest for ansatte i private barnehager og uttale videre: "Private barnevakter vil i likhet med, og kanskje i større grad enn ansatte i private barnehager, kunne være *alene* med mindreårige barn. Private som bruker privat barnevaksformidling vil dessuten kunne være i en situasjon der de ikke har andre gode alternativer til å benytte slike tjenester, og de reelle kontrollmulighetene en privatperson har i slike tilfelle er meget begrensede. Det bør derfor etter Kripos' mening også være mulig å kreve politiattest på det private området der personer skal være alene med barn."

Politidistriktene Oslo og Sør-Øst har gitt hørings svar i tråd med hørings svaret fra Kripos, men er enda tydeligere på at det avgjørende må være hensynet til barns trygghet og hvor stor risikoen er for at det kan skje overgrep mot barn uavhengig av om det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste eller ikke. Tvert imot framhever disse politidistriktene at skillet mellom offentlig og privat regi ikke er et relevant hensyn. De påpeker at de fleste virksomheter i dag er i stand til å forholde seg til krav til behandling av personopplysninger og kan innrette seg etter lovverket på området. Distriktene viser også til at det foreligger hjemmel i politiregisterforskriften § 34-1 til at frivillige organisasjoner kan kreve framleggelse av politiattest av personer som utfører eller skal utføre oppgaver for organisasjonen som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Dette vil typisk være frivillige foreldre og andre privatpersoner. Når det gjelder håndteringen av politiattesten så praktiseres dette ofte slik at den sendes søkeren selv som framviser den for vedkommende for eksempel i idrettslaget som er ansvarlig for politiattester. Vedkommende skal nedtegne opplysninger om hvilke personer som er avkrevd politiattest, at attesten er framvist og dato for framvisningen. Selve attesten beholdes av søkeren. Etter disse politidistriktenes syn viser hjemmelen i § 34-1 at det også på det privatrettslige området er fullt mulig å få til gode løsninger på det privatrettslige området. Politidistriktene anfører også det samme argument som Kripos at virksomheten selv eller foreldrene er de nærmeste til å forebygge overgrep er lite treffende.

Etter Politidirektorats vurdering er skillet mellom det private og det offentlige området i arbeidsgruppens rapport overvurdert og vi tiltrer i det vesentlige merknadene fra Kripos, og politidistriktene Oslo og Sør-Øst knyttet til dette

Med hilsen

Ellen Kathrine Hætta
avdelingsdirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

- Hørings svar fra Innlandet politidistrikt 1. oktober 2019
- Hørings svar fra Sør-Vest politidistrikt 25. september 2019
- Hørings svar fra Politiets utlendingsenhet 30. september 2019

- Høringssvar fra Kripos 30. september 2019
- Høringssvar fra Sør-Øst politidistrikt av 26. september 2019
- Høringssvar fra Politihøgskolen 26. september 2019
- Høringssvar fra Oslo politidistrikt av 25. september 2019
- Høringssvar fra Finnmark politidistrikt av 23. september 2019

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

INNLANDET POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
201902964

Vår referanse:
201903853-2 008

Sted, Dato
Hamar, 01.10.2019

HØRING - NYE HJEMLER/ENDREDE HJEMLER FOR POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Det vises til e-post av 16. juli 2019 fra Politidirektoratet.

Forslagene er gjennomgått hos oss.

Det er fremsatt gode og godt begrunnede forslag til endringer angående krav om barneomsorgsattester (politiattest) i rapporten fra den interdepartementale arbeidsgruppen.

Det er imidlertid på et punkt vedrørende barnevaktformidling (punkt 4.4.1) hvor Innlandet politidistrikt har noen merknader:

I rapporten har arbeidsgruppen, for å vurdere innføring av nye hjemler for politiattest, lagt vekt på hvor stor risikoen er for at det kan skje overgrep mot mindreårige. I rapportens punkt 4.2. s. 14 heter det:

"Gruppen har lagt til grunn at det er større risiko for at det kan skje et overgrep dersom en person utfører oppgaver, eller har et ansvar, som gjør at han eller hun er alene med den mindreårige. Vi har også lagt til grunn at dersom oppgavene personen utfører kan medføre at det oppstår et tillitsforhold mellom vedkommende og den mindreårige, og/eller personen møter den mindreårige jevnlig over tid, er det større risiko for at et overgrep kan skje. Ønsket om å beskytte mindreårige mot overgrep, og hvorvidt det er en mulighet for at overgrep kan skje, kan imidlertid ikke være det eneste momentet som vektlegges i vurderingen av om det bør innføres vandelskontroll. Barn møter voksne i mange ulike situasjoner, og det er ikke praktisk mulig å innføre vandelskontroll for alle personer som kommer i kontakt med barn og dermed har en potensiell mulighet til å begå et overgrep."

På denne bakgrunn er det altså flere forslag om innføring av krav om barneomsorgsattest, jf. punkt 4.3 s. 15-20.

Når det gjelder begrunnelse for at det ikke skal være vandelskontroll er bla. følgende sagt arbeidsgruppens rapport punkt 4.2.

INNLANDET POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 355, 2303 Hamar
E-post: post.innlandet@politiet.no

Tlf.: 62539000
Faks: 62539010

Org. nr.: 983997953
www.politi.no

"Når det gjelder virksomheter der det offentlige ikke har et overordnet ansvar, er det i utgangspunktet ikke innført vandelskontroll i dag. For eksempel foreligger det ikke hjemmel til å kreve politiattest dersom foreldrene leier en privat barnevakt eller en privat lærer til barnet sitt. Det kreves heller ikke politiattest dersom foreldrene via et firma leier inn en privat idrettstrener til barnet sitt. På slike områder mener arbeidsgruppen at virksomhetene selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn. Dersom man skulle utvidet bruken av politiattest til også å gjelde slike mer privatrettslige områder, vil det være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen, se nedenfor. Dette kan medføre at det blir tilfeldig hvilke grupper som omfattes av vandelskontroll"

I punkt 4.4 nevnes konkrete forslag på områder der det ikke skal innføres krav om vandelskontroll, herunder barnevaktsformidling. Det andre er eksempelvis barnepass på kjøpesenter, treningssenter, lekeland og den kulturelle skolesekken.

I begrunnelsen for at barnevaktsformidling ikke skal ha vandelskontroll står det bla.:

"Det foreligger ikke hjemmel til å kreve politiattest dersom foreldre ansetter en privat barnevakt uten hjelp fra en profesjonell barnevaktformidlingstjeneste i dag. Arbeidsgruppen mener det ikke er noen grunn til at firmaer som formidler barnevaktstjenester, skal stilles i en annen situasjon enn når foreldrene finner en barnevakt på egen hånd. Det er foreldrenes ansvar å vurdere om de ønsker å benytte seg av slike tjenester, og om de har tillit til barnevakten. Det vises for øvrig til den prinsipielle drøftelsen i punkt 4.2. Barnevaktformidling skiller seg fra områder som det offentlige har et overordnet ansvar for, slik som barnehagesektoren, noe som taler imot at det bør innføres vandelskontroll."

Merknad:

Innlandet politidistrikt mener det er forskjell på om det er foreldre som tar kontakt med naboenta, en i omgangskretsen, eller noen andre man kjenner for å være barnevakt, enn om man benytter seg av et byrå som formidler barnevakter.

Et byrå som er opprettet for å formidle barnevaktstjenester er en kommersiell aktør. De som benytter seg av slik tjeneste vil antageligvis ha visse forventninger om kvalitet og sikkerhet, uten at de har noe god mulighet til å få sjekket dette. Som privatperson kan du ikke få sjekket om en person er tidligere dømt eller er siktet i en alvorlig straffesak. Det er gjort til et poeng fra arbeidsgruppen at foreldre kan vurdere om de ønsker å benytte seg av tjenesten og om de har tillit til barnevakten. Men er det egentlig noe annerledes enn en privat barnehage eller en organisert trening? En tillitsvekkende person kan fint være en overgriper.

En profesjonell barnevaktformidlingstjeneste mener Innlandet politidistrikt vil være i kjernen av områdene hvor arbeidsgruppen foreslår innføring av krav om politiattest, for å forebygge overgrep. En barnevakt formidlet gjennom slik tilbyder kommer ofte hjem til familien og er alene med barnet i sitt eget hjem. Barnevakten kan overnatte. Barnet vil i den perioden barnevakten har ansvaret være helt avhengig av barnevakten, særlig mindre barn. Det er ikke oppsyn i de situasjonene. Dette skiller seg fra barnevakter på et kjøpesenter eller et treningssenter hvor det som oftest er flere barnevakter, sentralt i bygget og åpent slik at andre voksne kan se. Det skiller seg også fra en barnehage – hvor det er flere voksne og barn. Det er derfor vanskelig å følge argumentasjonen til arbeidsgruppen om at profesjonell barnevaktformidlingstjeneste skiller seg fra private barnehager, på en slik måte at det ikke er nødvendig med krav om barneomsorgsattest.

I rapporten er det også anført at "*slike barnevaktformidlere reklamerer gjerne med at de har gjort en grundig sjekk av barnevaktene*". På hvilket grunnlag kan de ha tatt en grundig sjekk? Krav om barneomsorgsattest vil på dette området gi en god mulighet til å forebygge seksuelle overgrep av barn. Det bør derfor innføres et krav om slik attest overfor profesjonell og kommersiell formidling av barnevaktstjenester.

Med hilsen

J. Martin Welhaven

Leder for Felles enhet for påtale

Saksbehandler
Ellen Malmberg
politiadvokat

POLITIET

Postmottak POD

SØR-VEST POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
DI 201902964

Vår referanse:
DI 201905795

Sted, Dato
Stavanger, 25.09.2019

HØRING- POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE.

Det vises til oversendelse av 15.juli 2019.

Høringen er todelt. Første del omhandler nye hjemler som er foreslått samt forslag om å foreta endringer i eksisterende hjemler, for personer som er i kontakt med mindreårige. Andre del om utvidelse av hjemmel for husholdningsmedlemmer til avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Vi har med interesse lest forslagene, og kan innledningsvis si at i de tilfellene det er grunnlag for å kreve politiattest, bør dette være en obligatorisk med mindre det foreligger særlige grunner som tilsier at kravet ikke bør være obligatorisk. Lik behandling på et objektivt grunnlag er viktig, og vi støtter dette forslaget.

Når det gjelder krav om politiattest generelt, synes vi å erfare at ordningen i noen tilfeller rammer uheldig. Vi ser også at en utvidelse av gjeldende ordning til å gjelde en utvidet gruppe gir merarbeid for politiet, samt at gjeldende ordning slik den nå er for politiet kanskje bør vurderes i sammenheng med forslaget. Hva gjelder andre del i forslaget ser vi at en utvidelse til å gjelde husholdningsmedlemmer kan ramme uheldig.

Vil herunder komme med noen refleksjoner på de gjeldende punktene.

Til første del har vi følgende bemerkninger:

Vurderingene synes veldige viktige, da det gjelder beskyttelse for en av samfunnets mest sårbare grupper – mindreårige som har behov for et så godt vern som mulig.

Vi siterer fra arbeidsgruppens punkt 1.2 siste avsnitt "Kravene om politiattest for personer som skal utføre oppgaver overfor mindreårige, har blitt innført særskilt på hvert enkelt område over tid. Dette medfører at kravene ikke har blitt sett i sammenheng og vurdert samlet. Det er derfor behov for en helhetlig gjennomgang på tvers av sektorer." Sitat slutt

Sør-Vest Politidistrikt

Stavanger
Post: Postboks 240, 4001 STAVANGER
Besøk: Lagårdsveien 6

Tlf: 51 89 90 00
Faks: 51 89 91 00
E-post: post.sor-vest@politiet.no

Org. nr.:
Giro:
www.pollti.no

Vi ser at det kan være grunn for å vurdere hvilke grupper det kreves politiattest for. Men i vårt arbeid ser vi også at en politiattest ikke til enhver tid avspeiler ett godt og helhetlig bilde av det som egentlig er formålet med politiattesten.

Eldre straffbare forhold, kanskje langt tilbake i tid kan komme med, og da skal den som mottar politiattesten vurdere om dette gir grunn til å utelukke en person eller ikke fra arbeidet med mindreårige. Burde det her vurderes hva som skal være med i politiattesten i konkret sak. Vi opplever noen ganger at det kunne vært en mer hensiktsmessig helhetsvurdering. Vi kan nok, slik reglene nå er, risikere å ramme personer som burde hatt mulighet til å ha kontakt med mindreårige. Ett annet spørsmål er om mottaker av politiattesten har kompetanse og erfaring til å vurdere informasjonen hensiktsmessig i alle tilfellene. Det er jo her en gitt sannsynlighet for at mottaker av en politiattest med anmerkninger ikke er trygg på slike vurderinger, og derfor ikke ønsker/ føler seg trygg på å ansette personen.

Det legges også ned ett betydelig arbeid samt vanskelig skjønn for politiet i saker som mottas fra Politiattestkontoret i Finnmark politidistrikt. Dette er ved søknader om politiattest hvor det ikke er noe å bemerke på politiattesten men hvor politiattestkontoret oppfatter at der foreligger straffbare forhold som kan ha relevans ut ifra formålet med attesten. De anmoder da politiet i medhold av politiregisterlovens bestemmelser om å vurdere om dette bør bli kjent for arbeidsgiver.

Dette er til tider svært tidkrevende saker, og inneholder til dels vanskelige skjønnsavveininger. Saksbehandlingsprosedyrene er også detaljerte, da av hensyn til personvernet. Disse sakene behandles fortrinnsvis av erfarne påtalejurister. Og man får ikke opparbeidet seg god spisskompetanse i sakene. I 2018 hadde vårt politidistrikt 33 slike saker til behandling. To eksempler for å belyse den tidkrevende saksbehandlingen. Ett eksempel er en sak hvor nylig ble benyttet 5 timer før vedtak ble fattet og hvor det deretter ble en klagesak. Veldig vanskelige vurderinger Saken pågår fortsatt. I en annen sak ble påtalejuristen som hadde fattet vedtaket og informert arbeidsgiver, innkalt som vitne i arbeidsrettssaken, avhørt var på over 1,5 timer. i tillegg til en grundig saksbehandling i forkant, som var på mange timer. Det var også klagesaksbehandling før saken ble en arbeidsrettssak med vitneavhør. Vi avgjør hver gang en sensitiv og krevende sak, også for de som utsettes for vurderingen, men den er nødvendig. Og vår vurdering, i den grad vi beslutter å utlevere informasjon, skal igjen vurderes av mottaker. Vi stiller spørsmål ved om disse sakene kan behandles på en mer effektiv og hensiktsmessig måte.

Det er mange vanskelig og usikre faktorer her. Vi reflekterer over om dette bør vurderes i sammenheng med en utvidelse av persongruppen det skal kreves politiattest for. I tillegg vil nok innføring av en utvidet ordning gi relativt store økonomiske konsekvenser for politiet slik vi vurderer det. Jfr det vi ovenfor har uttalt om skjønsmessige vurderinger av enkeltpersoner og den tiden som går med bare i vårt politidistrikt.

I arbeidsgruppens forslag for hvem som eventuelt skal omfattes av krav om politiattest, settes det en avgrensning mot privatrettslige områder hvor det offentlig ikke har ett overordnet ansvar. Vi reflekterer herunder over skillet for ett offentlig ansvar. Bør ansatte på kjøpesentre og treningssentre, private firma som organiserer private barnevakter etc. unntas. Er det ikke da en større fare for at de personer som ikke søker jobb med mindreårige der det kreves politiattest, lettere søker arbeid der politiattest ikke kreves eller er nødvendig, og herunder svekker rettsikkerheten for de mest sårbare i samfunnet.

Til høringens punkt 2. Spørsmål om politiattest for husstandsmedlemmer til avlastere etter helse og omsorgstjenesteloven.

Vi har forståelse for at spørsmålet reises om å innføre en utvidet hjemmel for å fremlegge politiattest. Og ser at det kanskje i noen utvalgte tilfeller vil kunne gi mindreårige en enda bedre beskyttelse.

Vi vil nok likevel si at personvernet til de i husstanden som ikke er avlastere bør vektlegges.. Det bør heller vurderes andre tiltak for å forebygge overgrep i denne type saker.

Ett annet moment vi vil trekke fram, er at det kanskje i praksis kan bli vanskelig å definere husstandsmedlemmer. Noen eksempel kan være studenter, personer i førstegangstjeneste etc. med fast bopeladresse hjemme, men som hovedsakelig oppholder seg andre steder.

Med hilsen

Hans Vik
politimester

POLITIET
POLITIETS UTLENDINGSENHET

Politidirektoratet
politidirektoratet@politiet.no

NATIONAL POLICE IMMIGRATION SERVICE
- NORWAY

Deres referanse:
201902964

Vår referanse:
201900919

Sted, Dato
Tøyen, 30.09.2019

HØRINGSUTTAELSE - POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Det vises til e-post fra Politidirektoratet (POD) av 16.07.19, hvor det bes om merknader til høring om politiattest for personer som er i kontakt med mindreårige. Frist for innspill er 1. oktober.

Høringsnotatet omhandler spørsmål om hvorvidt det skal innføres nye hjemler til å kreve en barneomsorgsattest overfor konkretiserte grupper som arbeider med mindreårige. Høringsnotatet er i hovedsak ansett å være utenfor Politiets utlendingsenhet (PU) sitt mandat, og PU har derfor ingen konkrete innspill til yrkesgruppene som sådan, eller om det bør innføres nye hjemler til å kreve politiattest.

Det vises til at de som er i kontakt med mindreårige på vegne av PU, er i all hovedsak enkelte ansatte i politiet, samt tolker. Det foreligger særlovgivning til å innhente politiattest for ansatte i politiet og for tolker som tar oppdrag for politiet, se hhv. politiloven § 18 og politiregisterforskriften § 34-15.

PU gjør likevel Politidirektoratet oppmerksom på at politiattest som utgangspunkt kun innhentes en gang, oftest i forbindelse med ansettelsen. Det fremgår av politiregisterloven § 43 at brukeren av en tidligere utstedt politiattest kan få utlevert nye opplysninger av betydning, dersom vilkårene for utstedelse av politiattest fortsatt er til stede, jf. politiregisterforskriften kapittel 35. Det er imidlertid noe uklart ut fra forarbeidene om hvor hyppig adgangen til å innhente en oppdatert politiattest kan benyttes. Videre fremgår det av politiregisterforskriften § 35-1 at en fornyet vandelskontroll bare kan finne sted for enkeltpersoner og ikke for grupper personer som omfattes av hjemmelen for vandelskontroll.

I Ot.prp.nr. 108 (2008-2009) pkt. 12.10.4 har departementet blant annet vist til at en rutinemessig vasking av lister opp mot politiets register, faller utenfor det som er en hensiktsmessig måte å drive vandelskontroll på, og at en slik kontroll vil omfatte personer hvor det søkes opp mot politiets registre på regelmessig basis, uten konkrete holdepunkter for at de aktuelle personene har vært innblandet i noen straffbare forhold, se side 186.

Departementet synes å legge til grunn at en arbeidsgiver som utgangspunkt må ha konkrete holdepunkter for å anta at den aktuelle personen har vært, eller er, innblandet i straffbare forhold, før en oppdatert politiattest kan innhentes. Terskelen for å be om oppdaterte opplysninger etter at politiattest er utstedt er således relativt høy, og kan iblant bero på en vurdering som en arbeidsgiver ikke er nærmest til å vurdere. De persongruppene som det er foreslått i høringen at det skal kunne innhentes politiattest fra, kan i tillegg være personer som kun er ansatt på oppdragsbasis, eller ansatt i små prosentstillinger. I praksis kan dette innebære at arbeidsgiver er langt fra å

vurdere hvorvidt det foreligger grunn til å innhente en oppdatert politiattest, utover det forhold at det er lenge siden vedkommende sist leverte en politiattest.

I Ot.prp.nr. 108 (2008-2009) er det videre vist til at politiet på visse vilkår kan utlevere opplysninger for å forebygge eller oppklare lovovertrедelser, eller for å hindre at en virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte. Departementet antar derfor at en del situasjoner som det tas sikte på å fange opp gjennom ordningen med fornyede attester uansett vil bli fanget opp av bestemmelsene om unntak fra taushetsplikten. PU påpeker at dette kan være riktig i noen tilfeller, men ikke alle. Eksempelvis er ikke tolker nødvendigvis registrert i Aa-registeret som følge av at de er oppdragstakere, og ettersom de tar oppdrag for forskjellige arbeidsgivere er det heller ikke sikkert at de vil bli fanget opp av bestemmelsene om unntak fra taushetsplikt.

Videre viste departementet til at man i utgangspunktet må kunne forvente at personer som er gjenstand for vandelskontroll av eget tiltak varsler arbeidsgiver dersom det inntreffer forhold som kan være av betydning for den situasjonen som begrunner vandelskontrollen, se pkt. 12.10.4. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om arbeidsgiveren, og i dette tilfellet også de mindreårige, er tilstrekkelig ivaretatt ved føringene som departementet har lagt i Ot.prp.nr.108 (2008-2009). Dette sett hen til at den ansatte ikke nødvendigvis vil ha et incentiv til å si ifra om slike forhold, ettersom det kan medføre konsekvenser for deres ansettelsesforhold eller oppdragsmengde.

Dersom høringen følges opp videre, bør det vurderes hvorvidt adgangen til å be om oppdatert vandelsattest etter politiregisterloven § 43 fortsatt anses å tilstrekkelig ivareta de bakenforliggende hensynene.

Med hilsen,

Kristel Lee Høgslett
Seksjonsleder

Karianne Larsen
politiadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur

POLITIET
KRIPOS

Politidirektoratet

NCIS NORWAY

Sendes per e-post til politidirektoratet@politiet.no

Deres referanse:
2019/02964

Vår referanse:
2019/02610

Sted, Dato
Oslo, 30.09.2019

HØRING - NYE HJEMLER/ENDREDE HJEMLER FOR POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Det vises til e-post fra Politidirektoratet av 16. juli 2019 med vedlagte høringsdokumenter fra Barne- og familiedepartementet av 15. juli 2019. Kripos har videre mottatt høringen direkte fra Barne- og familiedepartementet i e-post av 19. september 2019. Høringen omhandler forslag til innføring av nye eller endrede hjemler for innhenting av politiattest for personer som er i kontakt med mindreårige. Direktoratet ber om innspill innen 1. oktober 2019.

Det er positivt at en interdepartemental arbeidsgruppe har vurdert om det er behov for endringer på politiattestområdet på tvers av sektorer. Kripos understreker imidlertid at rapporten på langt nær gjengir en helhetlig gjennomgang med de avgrensningene som er gjort. Rapporten avgrenser blant annet mot å vurdere hvilke straffebud som skal omfattes av en barneomsorgsattest og mot en vurdering av eventuelle virkninger av merknader på en barneomsorgsattest.¹ Til det siste påpeker Kripos at det i mange tilfeller ikke er ønskelig med en nærmere regulering av hvilke konsekvenser en anmerkning på politiattesten skal ha, da det i alle tilfeller må foretas en konkret vurdering av forholdet opp mot vedkommendes arbeidsoppgaver.

Videre avgrenser arbeidsgruppen mot å foreta en vurdering av om eksisterende kanbestemmelser for å innhente politiattest bør gjøres obligatoriske, og overlater en slik vurdering til fagdepartementene som anses å være nærmest til å foreta en slik vurdering.² Da noe av formålet med arbeidsgruppen oppgis å være en helhetlig gjennomgang av området hadde det vært av interesse om arbeidsgruppen selv hadde foretatt en overordnet sammenligning av de ulike fagområdene. Kripos understreker i alle tilfeller viktigheten av at arbeidsgruppens oppfordring følges opp.

Formålet med endringsforslagene er å forebygge overgrep mot mindreårige. Kripos har tidligere bemerket at beskyttelseshensynet for barn i barnehage og skole er tungtveiende og at

¹ Side 6 i arbeidsgruppens gjennomgang.

² Side 26 i arbeidsgruppens gjennomgang.

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Post: Postboks 2094 Vikå, 0125 Oslo
Besøk:

Tlf: 23 20 80 00
Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org. nr.: 974 760 827
Giro: 7694.05.17962
www.politi.no

hensynet til barns trygghet er et vesentlig samfunnshensyn.³ Vi er derfor enige i forslagene om å innføre krav til politiattest på områdene som foreslås i gjennomgangen, og i forslaget som gjelder hustandsmedlemmer til avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven i det separate brevet fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Kripos mener hensynet gjør seg gjeldende på alle områdene arbeidsgruppen drøfter som mulige områder å innføre eller endre hjemler for innhenting av politiattest. Flere av områdene i gjennomgangen har likheter med områder det allerede er innført vandelskontroll, og hensynet til sammenhengen i systemet som det vises til på side 7 i gjennomgangen underbygger således at det bør vurderes å innføre krav om politiattest også på mer privatrettslige områder. Kripos stiller derfor spørsmål ved arbeidsgruppens konklusjon om å avgrense mot krav om politiattest på flere områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar.

Gjennomgangen viser til at virksomhetene selv, eller foreldre/foresatte, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn på mer privatrettslige områder.⁴ Vi er enige i at en politiattest alene ikke er tilstrekkelig for å forhindre overgrep, og at vandelskontroll kun er ett av flere tiltak som bør iverksettes for å forebygge overgrep mot denne sårbare gruppen. Som påpekt i rapporten må den enkelte virksomhet selv utarbeide interne rutiner for å forebygge overgrep. Det vises samtidig til at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep mot mindreårige og at det derfor er større grunn til å innføre vandelskontroll i det offentlige.⁵ Kripos anser at hensynet til å forebygge overgrep er like tungtveiende på det private området forutsatt at personer i kraft av sin stilling er alene med mindreårige. Videre antar vi at det gjennomgående er enklere for en offentlig aktør å foreta vurderinger av en persons egnethet til en stilling som innebærer kontakt med barn, enn det for eksempel er for foreldre som benytter seg av privat barnevaktsformidling.

Til sammenligning er det krav om å legge fram politiattest for ansatte i private barnehager, jf. barnehageloven § 19. Private barnevakter vil i likhet med, og kanskje i større grad enn ansatte i private barnehager, kunne være *alene* med mindreårige barn. Foreldre som bruker privat barnevaktsformidling vil dessuten kunne være i en situasjon der de ikke har andre gode alternativer til å benytte slike tjenester, og de reelle kontrollmulighetene en privatperson har i slike tilfeller kan være begrensede. Det bør derfor etter Kripos' mening også være mulig å kreve politiattest på det private området der personer skal være alene med barn.

I høringsbrevet vises det til at det vil være vanskelig for en privat part å oppfylle kravene som stilles til forsvarlig håndtering og oppbevaring av politiattest.⁶ For områdene som blir drøftet under kapittel 4.4 i arbeidsgruppens gjennomgang stilles det uansett krav til behandlingen av andre personopplysninger i virksomhetene i personopplysningsloven, og det er ikke drøftet tilfeller der det er foreldrene selv som må oppbevare politiattesten. Dersom det innføres krav om politiattest må virksomhetene selv sikre at de overholder politiregisterlovgivningens krav til behandling av politiattester og utarbeide interne rutiner. Vi forutsetter at de fleste virksomheter i dag er vant til å forholde seg til krav til behandling av personopplysninger og kan innrette seg etter lovverket på området.

³ Kripos' svar på høring om endringer i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven. Kripos' referanse 201900304. Politidirektoratets referanse 201900203.

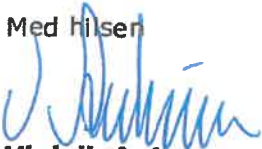
⁴ Side 7 i arbeidsgruppens gjennomgang.

⁵ Side 13-14 i arbeidsgruppens gjennomgang.

⁶ Krav fastsatt i politiregisterloven, jf. side 3 i høringsbrevet.

I punkt 6.1 viser arbeidsgruppen til at der foreslått ordlyd i bestemmelsene gjelder ansettelse, menes det både fast og midlertidig ansettelse. Vi ser at det i forslagene til bestemmelser brukes for eksempel bare "ansettes", men også "ansettes fast eller midlertidig". Det bør vurderes å bruke samme ordlyd der det siktes til samme tilfeller for å unngå unødvendig tvil.

Med hilsen

Vigleik Antun
ass. sjef Kripos

Saksbehandler:
Emilie Hornfelt Paulsen
rådgiver
Telefon: 23 20 82 84

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
201902964

Vår referanse:
201908922-2 008

Sted, Dato
Drammen, 26.09.2019

HØRINGSUTTAELSE - SØR-ØST PD - HØRING - NYE HJEMLER- ENDREDE HJEMLER - POLITIATTEST - PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Det vises til høringsdokumenter fra Barne- og familiedepartementet og brev fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Generelt støttes forslaget om å innføre eller endre hjemler for mulighet til å innhente politiattest. Likeledes synes forslaget til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-6 og 5-4 fornuftig.

Imidlertid har vi innvendinger mot arbeidsgruppens konklusjon knyttet til vandelskontroll på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar. Det hitsettes fra side 7 og 8 i uttalelsen;

"I dag er det kun unntaksvis innført krav om politiattest på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar. Dersom man skulle utvide bruken av politiattest til også å gjelde mer privatrettslige områder, vil det være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen. På slike områder mener arbeidsgruppen at virksomhetene selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn. På denne bakgrunn mener arbeidsgruppen at det som hovedregel ikke bør innføres vandelskontroll på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar, med mindre det har klare likhetstrekk med områder der det allerede er innført vandelskontroll.

På denne bakgrunn anbefaler arbeidsgruppen at det ikke innføres krav om politiattest for:

- sakkyndige som oppnevnes av private parter i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- private barnevakter som formildes gjennom et firma, et nettsted el.
- ansatte som passer barn på kjøpesentre og treningssentre
- ansatte ved fornøyelses- og temaparker, lekeland mv.
- uformell egenorganisert treningsvirksomhet"

Sør-Øst politidistrikt vil hevde at konklusjonen ikke er særlig "fremoverlent" og argumentasjonen synes noe tynn. Det avgjørende må være hensynet til barns trygghet og

SØR-ØST POLITIDISTRIKT

risikoen er for at det kan skje overgrep mot barn uavhengig av hvem som har det overordnende ansvaret. Hvilket også følger av GrL § 104 og andre internasjonale konvensjoner/forordninger.

Den interdepartementale arbeidsgruppe begrunner sin konklusjon slik;

- det hevdes at det vil være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen for politiattest
- og dernest at virksomheten selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn.

Til argument om at det er praktisk vanskelig å få til en slik ordning, kan vi ikke se at dette hensynet står seg sett opp mot hensynet til barns trygghet. Om tjenesten skjer i privat eller offentlig regi er i denne sammenhengen er mindre relevant og avgjørende. Det må også legges til grunn at de fleste virksomheter i dag er i stand til å forholde seg til krav til behandling av personopplysninger og kan innrette seg etter lovverket på området. Det kan videre påpekes at i politiregisterforskriften § 34-1 finnes en hjemmel til at frivillige organisasjoner kan kreve fremleggelse av politiattest av personer som, lønnet eller ulønnet, utfører eller skal utføre oppgaver for organisasjonen som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Den praktiske håndteringen av selve dokumentene bør kunne løses uten at det skapes en informasjonssikkerhetsrisiko som "slår i hjel" fordelene med ordningen.

Det andre argumentet om at virksomheten selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn, er i beste fall dårlig fundert. Vi er enig i at politiattest er et av flere tiltak for å forebygge overgrep mot barn, men at sistnevnte argument ikke står seg og at det nærmeste er innholdsløst i og med dette alltid kan anføres. Argumenter har ingen større relevans for det disse tilfelle enn for andre. Den reelle kontrollmuligheten virksomheter og privatpersoner har i slike situasjoner er svært begrenset. I tillegg vil det ofte være slik at foreldre ikke har særlig store valg. Dernest kan det tilføyes at i et samfunn som synes å gå i en retning av mer privatisering, en forvitring av offentlig styring, opplever politiet å miste oversikt og kontroll. I tillegg vil det være naivt å tro at en overgriper ikke tilpasser seg, han (det er nesten alltid en han) vil naturlig søke seg mot områder hvor oppdagelsesrisikoen er liten.

Oppsummering

Vi er overordnet enig i forslagene, men vi støtter ikke forslaget/konklusjonen på side 8 i Arbeidsgruppens uttalelse. Sør-Øst politidistrikt anser hensynet til å forebygge overgrep mot mindreårige som like tungtveiende på det private området som hvor det offentlige har det overordnende ansvaret.

Med hilsen

Steinar Kaasa
Visepolitimester

Saksbehandler:
Pål Tore Larsen
Personvernrådgiver

POLITI HØGSKOLEN

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vikå
0125 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
201902964

Vår referanse:
19/02415-3

Dato:
26.09.2019

HØRINGSSVAR - POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Politihøgskolen viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 15. juli 2019 med vedlagt rapport fra en arbeidsgruppe og brev fra Helse- og omsorgsdepartementet.

1. GENERELLE MERKNADER

Når det vurderes å gi hjemmel for å innhente politiattest, er det flere spørsmål som regelgiveren må ta stilling til:

- a) Til hvilke stillinger eller verv skal det gis hjemmel for å kreve politiattest?
- b) Skal det gis hjemmel for å kreve politiattest av husstandsmedlemmer av den som skal utføre oppgaven eller vervet?
- c) Hva slags straffereaksjoner skal politiattesten inneholde merknader om?
- d) Skal politiattesten være ordinær, uttømmende eller en kombinasjon?
- e) Skal politiattesten være utvidet, dvs. at også ikke ferdig avgjorte straffesaker skal anmerkes på attesten?
- f) Skal det være obligatorisk å be om politiattest?
- g) Skal reaksjoner for bestemte typer lovbrudd medføre automatisk utelukkelse fra stillingen eller vervet?

Generelt gjelder at adgangen til å kreve politiattester er blitt utvidet i de senere årene. Det kan i seg selv føre til press i retning av å utvide området mer, siden prinsipper om likebehandling mellom like tilfeller kan være argumenter for ytterligere utvidelser. På den annen side kan en ukritisk tilnærming føre til at en hjemmel som går i lengste laget, blir replisert i andre sammenhenger.

I noen tilfeller kan grupper som blir utsatt for nye krav om å legge fram politiattest, oppleve seg mistenkeliggjort. Det er imidlertid så mange stillinger og verv som nå er omfattet av regler om politiattest at svært mange voksne personer vil ha blitt avkrevd politiattest. Det kan være at man er frivillig leder for ungdom i et idrettslag eller et trossamfunn, at man søker stilling i barnehage eller skole eller søker andre stillinger der det er hjemmel for å kreve politiattest.

2. ARBEIDSGRUPPENS RAPPORT

2.1 Bør hjemler for å innhente politiattest gjøres obligatoriske?

Arbeidsgruppen anfører at hovedregelen bør være at det er hjemmel for å kreve politiattest, bør hovedregelen være at det gjøres obligatorisk å be om slik attest. Slik vi ser det, er det imidlertid klare ulemper ved et slikt utgangspunkt, i hvert fall for tros- og livssynssamfunn og andre frivillige organisasjoner.

For det første krever en slik ordning, som arbeidsgruppen selv er inne på, at oppdragsgiveren har et tilfredsstillende system for å håndtere politiattester. Utgangspunktet er at mottakeren av politiattesten har en straffsanksjonert taushetsplikt om opplysninger i vandelskontrollen, jf. politiregisterloven § 47. Det er ikke opplagt at det bør gjøres obligatorisk å be om opplysninger som er underlagt straffsanksjonert taushetsplikt. For øvrig vil også personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR) medføre at en liten organisasjon kan bli nødt til å etablere krevende systemer for å behandle politiattester på riktig måte.

For det andre kan det i grensetilfeller være vanskelig å trekke grensen mellom en organisasjon og en løs sammenslutning. Videre kan det gå på organisasjonsfriheten løs om en gruppe som har organisert seg, må begynne å kreve politiattest at for eksempel frivillige medarbeidere. Særlig i små organisasjoner kan båndene mellom deltakerne være så personlige at det ikke uten videre er rimelig å pålegge gruppen å innhente politiattester.

For det tredje vil det å pålegge organisasjoner å innhente politiattest, kunne oppfattes som en forventning om at den som har merknader på politiattesten, også skal være utelukket fra å ha ansvar for barn og unge.

Noen organisasjoner har innført sentrale regler om at det skal innhentes en barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39, og merknader på politiattesten skal medføre utelukkelse. Dette er imidlertid prinsipielt noe annet enn at myndighetene pålegger organisasjonen å innhente slik attest. Medlemmene av organisasjonen kan til enhver tid søke å få endret organisasjonens regler eller praksis dersom de er uenige i at det skal kreves slike attester. Det er heller ikke alle organisasjoner som har valgt å innføre en praksis med å innhente politiattest.

Det er videre ikke klart hva som skal være konsekvensen dersom en organisasjon unnlater å innhente politiattest til tross for at den har plikt til det.

Etter Politihøgskolens syn er det prinsipielt uheldig å pålegge frivillige organisasjoner å innhente politiattest.

2.2 Bør det innføres hjemler for å innhente politiattest på utvalgte områder?

Arbeidsgruppen foreslår at det innføres krav om politiattest for

- ansatte ved familievernkontorer
- eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven
- offentlig oppnevnte sakkyndige i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven
- ansatte ved Barneombudet som er i kontakt med mindreårige
- ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4
- personer som organiserer treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige

Derimot foreslår arbeidsgruppen at det ikke foreslås regler om politiattest for

- sakkyndige som oppnevnes av private parter i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- private barnevakter som formildes gjennom et firma, et nettsted el.
- ansatte som passer barn på kjøpesentre og treningssentre
- ansatte ved fornøyles- og temparker, lekeland mv.
- uformell egenorganisert treningsvirksomhet

Politihøgskolen har ikke innvendinger mot arbeidsgruppens vurdering på dette punkt.

3. BØR DET KREVES POLITIATTEST AV HUSSTANDSMEDLEMMER TIL AVLASTERE ETTER HELSE- OG OMSORGSTJENESTELOVEN?

På samme måte som Helse- og omsorgsdepartementet har Politihøgskolen funnet spørsmålet vanskelig.

I et rettssamfunn er det å beskytte barn mot overgrep en grunnleggende plikt. Høyesterett formulerte det slik i dom av 20. desember 2017 (HR-2017-2415-A), avsnitt 18:

«Det fremgår av Grunnloven § 104 tredje ledd at barn har rett til vern om sin personlige integritet, og at statens myndigheter skal legge til rette for barnets utvikling. Dette omfatter å beskytte dem mot vold og mishandling, noe som også fremgår av barnekonvensjonen artikkel 19. Straffeløshet for vold og mishandling inngår som en integrert del av barns rettsbeskyttelse.»

Avgjørelsen gjaldt straffutmåling for mishandling i nære relasjoner, men gir et godt utgangspunkt for å vurdere krav om politiattest for å beskytte barn. På den annen side krever spørsmålet om å innføre hjemmel for å kreve politiattest nøye overveielse i hvert tilfelle.

Det finnes tungtveiende argumenter for å søke å sikre at ikke bare avlastere, men også deres husstandsmedlemmer, ikke er dømt for alvorlige lovbrudd. Også det at man har en slik hjemmel for fosterforeldre, er et argument for å innføre en slik hjemmel. Som vi har nevnt innledningsvis, vil det være et argument for å innføre en hjemmel for å kreve politiattest dersom det er hjemmel for det i lignende situasjoner. På den annen side ligger det i en slik argumentasjon en risiko for at det samme prinsippet blir brukt i andre sammenhenger. For eksempel kunne det argumenteres for at en folkehøgskolelærer som bor nær eller på skolen sammen med en partner, har likhet med avlastere ved at elever kan komme i kontakt også med partneren.

Det virker umiddelbart innlysende at et sårbart barn ikke bør utsettes for å tilbringe natten i et hjem der det bor noen som ikke selv kunne bli avlaster. På den annen side er det noen momenter som taler mot å innhente politiattest for husstandsmedlemmer:

Den som søker en stilling eller et verv, velger selv å gå inn i en situasjon der det vil bli krevd politiattest. Den som er straffet for forhold som vil fremkomme på politiattesten, kan da avstå fra å få forholdet eksponert ved å la være å søke. Et husstandsmedlem kan ikke hindre at det oppstår en situasjon der han eller hun blir avkrevd en politiattest.

Normalt vil nok søkeren om avlasterstilling være kjent med at husstandsmedlemmet er straffet. Det er imidlertid ikke alltid: Husstandsmedlemmet kan være en ny partner, eller unge voksne barn av en ny partner. Søkerens ønske om å bli avlaster kan dermed eksponere private forhold. Riktig nok vil en merknad på husstandsmedlemmets politiattest ikke bli gjort direkte kjent for søkeren, men det kan oppstå situasjoner der avslag til søkeren kan gjøre det nærliggende å anta at det er husstandsmedlemmets vandel som er avgjørende.

Vi forutsetter at departementet har vurdert om det finnes relevant praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol. Vi drøfter derfor spørsmålet under forutsetning at det ikke finnes slik praksis av betydning.

En hjemmel for å kreve politiattest av husstandsmedlemmer medfører også at søkeren får begrenset sin mulighet til å få en stilling som avlaster ikke på grunn av eget forhold, men på grunn av husstandsmedlemmets vandel.

Mot hensynet til husstandsmedlemmets rett til privatliv står barnets krav på beskyttelse mot vold og overgrep. Selv om lovgiveren ikke ukritisk bør bygge ut regelverket om politiattester under henvisning til lignende forhold, taler mye for at det bør gjelde samme regler for avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven som etter barnevernloven.

Det er for øvrig ikke bare på dette området nærstående bakgrunn kan bli vurdert fordi en person søker en stilling. Sikkerhetsloven § 8-4 sjette ledd fastsetter: «Opplysninger om nærstående personer skal bare tillegges vekt dersom de er sikkerhetsmessig relevante.»

Under en viss tvil heller vi til at det kan være grunnlag for å innføre en hjemmel som KS har foreslått.

Det er imidlertid noen spørsmål som bør avklares dersom man går videre med lovsaken. Etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd siste punktum «kan» det kreves politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Helse- og omsorgsdepartementet foreslår derimot at medlemmer av husstanden «skal» fremlegge politiattest etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4 fjerde ledd. Hvis argumentet for å innføre krav om politiattest er likebehandling med fosterforeldre og avlastere etter barnevernloven, bør reglene være de samme.

Etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4a er den som har vedtatt forelegg eller er dømt for nærmere angitte seksuallovbrudd «utelukket fra å yte helse- og omsorgstjenester til barn eller personer med utviklingshemming». Husstandsmedlemmene er ikke engasjert for å utføre noen oppgave i denne sammenheng. Etter *ordlyden* vil dermed ikke husstandsmedlemmers tidligere straffbare handlinger utelukke avlasteren fra å utøve sin funksjon; det må vurderes konkret. Den samme lesingen virker som en rimelig tolking av ordlyden i barnevernloven § 6-10 («skal ikke få adgang til å ha oppgaver overfor mindreårige»). Imidlertid har departementet i rundskriv Q-2011-34 punkt 2.7.4.2 uttalt:

«Kravet om politiattest fra husstandsmedlemmer innebærer at i tilfeller der avgrenset politiattest kreves av husstandsmedlem og vedkommende har anmerkninger på slik attest, kan fosterforeldrene eller foreldrene i avlastningshjem ikke godkjennes så lenge vedkommende er del av husstanden.»

Det virker for oss ikke som den umiddelbart mest nærliggende tolkingen av loven at et husstandsmedlem utfører «oppgaver overfor mindreårige», men det skal vi la ligge. Det er imidlertid viktig å få fastslått på en klar måte om en avlaster per definisjon skal utelukkes om et husstandsmedlem har merknader for seksuallovbrudd på barneomsorgsattesten etter politiregisterloven § 39.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor/sjef Politihøgskolen

Elisabeth H. Sæten
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Professor Morten Holmboe

Kopi til:
Politidirektoratet v/Morten Rustad

POLITIET

Politidirektoratet

OSLO POLITIDISTRIKT

Sendes per e-post til politidirektoratet@politiet.no

Deres referanse:
201902964

Vår referanse:
201909789-2 008

Sted, Dato
Oslo, 25.09.2019

HØRING - NYE / ENDREDE HJEMLER FOR POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Det vises til e-post fra Politidirektoratet av 16. juli 2019 med vedlagte høringsdokumenter fra Barne- og familiedepartementet av 15. juli 2019, samt et separat brev fra Helse- og omsorgsdepartementet. Høringen omhandler forslag til innføring av nye/endrede hjemler for politiattest for personer som er i kontakt med mindreårige. Direktoratet ber om innspill innen 1. oktober 2019.

Arbeidsgruppen har foreslått at det bør innføres vandelskontroll for noen nye grupper som har kontakt med mindreårige for å forebygge overgrep.

Oslo politidistrikt mener hensynet til barns trygghet gjør seg gjeldende på alle de områdene arbeidsgruppen foreslår og støtter forslaget om å innføre eller endre hjemler for mulighet til å innhente politiattest. De samme gjelder for Helse- og omsorgsdepartementets forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-6 og 5-4 om krav om politiattest for husstandsmedlemmer til avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Arbeidsgruppen har videre vurdert og konkludert med at det ikke skal innføres krav om politiattest på flere områder hvor det offentlige ikke har et overordnet ansvar. Dette gjelder:

- sakkyndige som oppnevnes av private parter i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- private barnevakter som formidles gjennom et firma, et nettsted el.
- ansatte som passer barn på kjøpesentre og treningsentre
- ansatte ved fornøyles- og temparker, lekeland mv.
- uformell egenorganisert treningsvirksomhet

Arbeidsgruppen har begrunnet dette med at det vil være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen for politiattest og at virksomheten selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn.

Oslo politidistrikt mener det avgjørende må være hensynet til barns trygghet og hvor stor risikoen er for at det kan skje overgrep mot barn uavhengig av om det offentlige har et

OSLO POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 8101 Dep, 0032 Oslo
E-post: post.oslo@politiet.no

Tlf.: 22669050
Faks: 22668741

Org. nr.: 961398142
www.politi.no

overordnet ansvar for en tjeneste eller ikke. Om tjenesten skjer i privat eller offentlig regi er i denne sammenhengen ikke relevant og avgjørende. Det må også legges til grunn at de fleste virksomheter i dag er i stand til å forholde seg til krav til behandling av personopplysninger og kan innrette seg etter lovverket på området. Datatilsynets kontrollvirksomhet viser at det neppe kan sies å være noen systematiske forskjeller mellom offentlige og private virksomheter når det gjelder ivaretagelse av dette regelverket.

Til sammenligning foreligger det hjemmel i politiregisterforskriften § 34-1 til at frivillige organisasjoner kan kreve fremleggelse av politiattest av personer som, lønnet eller ulønnet, utfører eller skal utføre oppgaver for organisasjonen som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige. Dette vil typisk kunne være frivillige foreldre og andre privatpersoner. Når det gjelder håndtering av politiattesten så praktiseres dette ofte slik at den sendes søkeren selv som fremviser den for f. eks. det idrettslaget som er ansvarlig for politiattester. Vedkommende skal nedtegne opplysninger om hvilke personer som er avkrevd politiattest, at attesten er fremvist og dato for fremvisningen. Selve attesten beholdes av søkeren.

Oslo politidistrikt er enig i at politiattest er et av flere tiltak for å forebygge overgrep mot barn. Vi er imidlertid ikke enig i at når man er på det privatrettslige område så er virksomhetene selv, eller foreldrene, nærmest til å forebygge overgrep. De reelle kontrollmulighetene privatpersoner har i slike situasjoner er begrenset. Det må også tas i betraktning at foreldre som benytter slike tjenester kan være i en situasjon der de ikke har noe annet valg som for eksempel å benytte privat barnevaktformidling.

Oslo politidistrikt anser hensynet til å forebygge overgrep mot mindreårige som like tungtveiende på det private området hvis personer i kraft av sin stilling er alene med barn. Arbeidsgruppens konklusjon på side 8 støttes derfor ikke og vil kunne medføre at feil personer bevisst søker seg til disse stillingene. Hjemmelen i politiregisterforskriften § 34-1 viser at det er fullt mulig å få til gode løsninger også mot det mer privatrettslige område.

Med hilsen

Sveinung Sponheim
visepolitimester

Saksbehandler:
Monica Fornes
seniorrådgiver
Telefon: 22668270

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vik
0125 OSLO

FINNMARK POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
201902964

Vår referanse:
201902829-2 76

Sted, Dato
Kirkenes, 23.9.2019

HØRINGSSVAR - NYE/ENDREDE HJEMLER FOR POLITIATTEST FOR PERSONER SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE

Det vises til høringsbrev fra Barne- og familiedepartementet av 15.07.2019 hvor det bes om høringsinstansenes synspunkter på om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest, eller foreta endringer i eksisterende hjemler for personer som er i kontakt med mindreårige.

Finntididistrikt har gjennom Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester (PAV) ansvaret for utstedelse av politiattester i Norge.

På generelt grunnlag vil vi understreke at et krav om fremleggelse av politiattest ikke er noen garanti for at mindreårige ikke blir utsatt for overgrep eller andre straffbare handlinger. En politiattest vil kun vise om det er opplysninger i norske registre om at vedkommende er straffet for relevante lovbrudd tidligere. En person kan ha begått straffbare handlinger tidligere uten at dette er blitt avdekket av politiet eller å ha blitt straffet for det, eller aldri ha begått straffbare handlinger før tiltredelse i stilling eller verv.

Finntididistrikt er enige med arbeidsgruppen i at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep der det offentlige tilbyr en tjeneste eller har et overordnet ansvar for en tjeneste overfor mindreårige. Vi er videre enige i at andre tiltak vil kunne være vel så viktige og effektive som et krav om godkjent politiattest, eksempelvis grundige tilsetningsintervjuer og innhenting av referanser.

Forslag til nye og endrede hjemler for politiattest for de som er i kontakt med mindreårige

Innledningsvis presiserer vi at vi er enige med arbeidsgruppen at det skal kreves barneomsorgsattest for de gruppene som det er foreslått nye og endrede lovhjemler for, jf. politiregisterloven § 39. Vi understreker videre at det foreligger adgang til fornyet vandelskontroll i medhold av politiregisterloven § 43.

Finntididistrikt vil i det følgende inngi merknader til de enkelte forslagene som fremgår av høringsbrevet med vedlegg.

FINNMARK POLITIDISTRIKT

Ansatte ved familievernkontoret

Finnmark politidistrikt er enige med arbeidsgruppen at det bør innføres obligatorisk krav om politiattest for ansatte ved familievernkontoret. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt av arbeidsgruppen. Hjemmelen bør plasseres i lov om familievernkontorer.

Eksterne meklere i saker etter barneloven og ekteskapsloven

Finnmark politidistrikt er enige med arbeidsgruppen at det bør innføres obligatorisk krav om politiattest for eksterne meklere i saker etter barneloven og ekteskapsloven. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt av arbeidsgruppen. Hjemmelen bør plasseres i barneloven og meklingsforskriften.

Sakkyndige i saker for domstolene etter barnevernloven

Finnmark politidistrikt er enige med arbeidsgruppen at det bør innføres obligatorisk krav om politiattest for sakkyndige i saker for domstolene etter barnevernloven. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt av arbeidsgruppen. Hjemmelen bør plasseres i barnevernloven.

Sakkyndige og representanter for barnet i saker for domstolene etter barneloven

Finnmark politidistrikt er enige med arbeidsgruppen at det bør innføres obligatorisk krav om politiattest for sakkyndige og for personer som oppnevnes som representant for barnet i saker for domstolene etter barneloven. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt av arbeidsgruppen. Hjemlene bør plasseres i barneloven.

Ansatte ved Barneombudet

Finnmark politidistrikt er enige med arbeidsgruppen at det bør innføres obligatorisk krav om politiattest for ansatte ved Barneombudet. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt av arbeidsgruppen. Hjemmelen bør plasseres i lov om barneombud.

Ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4.

Finnmark politidistrikt er enige med arbeidsgruppen at det bør innføres obligatorisk krav om politiattest for ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4, samt at det bør innføres en adgang til å kreve politiattest av andre personer som regelmessig oppholder seg i skolen eller skolelignende aktivitetstilbud. Vi slutter oss til begrunnelsen som er gitt av arbeidsgruppen. En slik hjemmel er i tråd med regelverket for barnehager, offentlige og private skoler og folkehøgskoler, og de samme hensyn taler for at reglene harmoniseres slik at samme krav stilles for ansatte i alle disse sektorene. Hjemmelen bør plasseres i voksenopplæringsloven.

Personer som organiserer treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skier i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige

Finnmark politidistrikt finner grunn til å kommentere dagens utforming av politiregisterforskriften § 34-13 i tillegg til det fremsatte forslaget.

Politiregisterforskriften § 34-13 lyder per i dag slik:

Det kan utstedes barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 til personer som i samarbeid med det offentlige skal arbeide eller ha oppgaver knyttet til trening for barn utenfor frivillige organisasjoner, og hvor oppgavene innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming.

Bestemmelsen er en videreføring av et tidligere vedtak med særskilt tillatelse gitt av Politidirektoratet i medhold av strafferegistreringsforskriften § 12 nr. 5. Grunnlaget for vedtaket var at et enkeltmannsforetak skulle starte et treningsprosjekt for overvektige barn i samarbeid med en kommune. Politidirektoratet besluttet å gi midlertidig hjemmel for et tidsrom av 15 måneder for at søker eller andre personer som skulle ansettes i hans virksomhet for å arbeide med treningsopplegget for overvektige barn i samarbeid med kommunen. Vedtaket og bekreftelse på samarbeid fra kommunen måtte vedlegges eventuell søknad om politiattest.

I forbindelse med innføringen av politiregisterloven og tilhørende forskrift ble det utformet en generell hjemmel i § 34-13 basert på enkeltvedtaket fra Politidirektoratet. Til forskjell fra bestemmelser forankret i særlovgivningen, finnes det begrenset med forarbeider som kan bidra til å fortolke omfanget av bestemmelsen. I kongelig resolusjon PRE-201309-20-1097 fremgår det følgende i punkt 5.8.7.1:

"§ 34-13 omhandler utstedelse av politiattest til personer som skal drive organisert treningsvirksomhet for barn i samarbeid med det offentlige.

Denne virksomheten fanges ikke opp av § 34-1 om vandelskontroll av personer som skal utføre oppgaver i frivillige organisasjoner. De samme hensyn som begrunner utstedelse av barneomsorgsattester for frivillige organisasjoner vil også gjøre seg gjeldende i disse tilfellene. Politidirektoratet har tidligere gitt tillatelse for utstedelse av politiattest til dette formål med hjemmel i strafferegistreringsforskriften § 12 nr. 5."

Saksbehandlere ved PAV oppfatter ordlyden i dagens bestemmelse som uklar, og det brukes til dels stor grad av skjønn for å vurdere om søknaden omfattes av hjemmelen. Det er uklart for PAV om begrepet "trening" kun omfatter idrett/fysisk trening, eller om også andre aktiviteter kan omfattes. Vi opplever ofte at både privatpersoner og kommersielle aktører ber om politiattest i medhold av denne hjemmelen, og at vi som regel må etterspørre dokumentasjon som viser at de har et samarbeid med det offentlige, eksempelvis gjennom skriftlig avtale. Dette gjør saksbehandlingen mer tidkrevende og kan i ytterste konsekvens medføre forskjellsbehandling.

Arbeidsgruppen har foreslått at kravet om politiattest for personer som skal arbeide eller ha oppgaver knyttet til trening for barn utenfor frivillige organisasjoner, uavhengig av om den organiserte treningsvirksomheten skjer i samarbeid med det offentlige eller ikke. Som nevnt ovenfor, er det uklart for oss om begrepet "trening" kun omfatter idrett/fysisk trening, eller om også andre aktiviteter kan omfattes. Vi er imidlertid av den oppfatning at også en slik avgrensning vil kunne by på tolkningsproblemer for saksbehandlere ved PAV, blant annet med hensyn til hyppighet/regelmessighet av treningen, og om enkeltstående årlige/periodiske arrangementer vil kunne omfattes. Vi bemerker i denne sammenheng at arbeidsgruppen har fremhevet i høringsforlaget punkt 4.2 at hjemlene bør være klare og forutsigbare slik at det ikke oppstår tvil om det foreligger hjemmel for vandelskontroll.

Den foreslåtte hjemmelen er avgrenset mot personer som driver uformell egenorganisert treningsvirksomhet. Det er ikke presisert i høringsforslaget hva som legges i begrepet. Utifra ordlyden i forslaget til forskriftsbestemmelse legger vi til grunn at det siktes til grupperinger eller enkeltpersoner som driver treningsvirksomhet som ikke har et styrende organ eller vedtekter eller lignende som nærmere beskriver virksomheten, og at det dermed stilles et krav til struktur, sml. for frivillige organisasjoner. Dersom dette medfører riktighet, er Finnmark politidistrikt enig i at det ikke bør innføres hjemmel for krav om politiattest for denne typen virksomhet.

Husstandsmedlemmer til avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven

Helse- og omsorgsdepartementet har i brev 09.07.2019 bedt om høringsinstansenes vurdering av om det bør innføres krav om politiattest for husstandsmedlemmer til avlastere som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige etter helse- og omsorgstjenesteloven. Departementet mottok henvendelse fra KS etter at arbeidsgruppen hadde avgitt sin rapport, og forslaget er derfor ikke vurdert av arbeidsgruppen.

Finnmark politidistrikt er enige i at det bør innføres hjemmel for å kunne avkreve politiattest for denne gruppen. Vi viser til at det i dag er hjemmel for å avkreve fremleggelse av politiattest for husstandsmedlemmer i fosterhjem og avlastningshjem, jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd. Det kan også vises til at det skal avkreves politiattest av familiemedlemmer av eier av barnehagens lokaler, dersom vedkommende har mulighet til å være i direkte kontakt med barna i barnehagen, jf. barnehageloven § 19 annet ledd jf. forskrift om politiattest i barnehager § 6 første ledd. Vi vurderer at de nevnte gruppene er sammenlignbare og at likelydende hensyn gjør seg gjeldende i vurderingen av om det bør kreves fremleggelse av politiattest.

Finnmark politidistrikt ber videre departementet om å vurdere om hjemmelen også bør omfatte husstandsmedlemmer til avlastere som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til personer med utviklingshemming. I denne sammenheng kan vi vise til Prop.91 L (2010-2011) kapittel 25 hvor det fremgår klart at både barn og utviklingshemmede anses som sårbare grupper.

Vi bemerker at det "kan" kreves politiattest i henhold til barnevernloven § 6-10. Det er altså ikke obligatorisk å avkreve politiattest for husstandsmedlemmer i fosterhjem og avlastningshjem. Hensynet til likebehandling og harmonisering av lovverket tilsier at vilkårene bør være de samme for begge de aktuelle gruppene. Vi vil derfor anmode departementet om å vurdere endring i barnevernloven § 6-10 tredje ledd slik at fremleggelse av politiattest blir obligatorisk også for husstandsmedlemmer i fosterhjem og avlastningshjem.

Merknader til områder hvor arbeidsgruppen ikke har foreslått å innføre nye hjemler med krav om politiattest

Arbeidsgruppen har anbefalt at det ikke innføres krav om politiattest for følgende grupper:

- Sakkyndige som oppnevnes av private parter i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven.
- Private barnevakter som formidles gjennom et firma eller et nettsted.
- Ansatte som passer barn på kjøpesentre og treningssentre.
- Ansatte ved lekeland, fornøylesparker og temparker.

- Personer som driver uformell egenorganisert treningsvirksomhet.
- Representanter for Den kulturelle skolesekken.

Finmark politidistrikt slutter seg til de begrunnelsene som arbeidsgruppen har gitt for sine vurderinger. I denne sammenhengen viser vi for øvrig til PRE-2013-09-20-1097 punkt 5.8.7.3, hvor departementet uttalte seg om en anmodning fra Virke om at det i tillegg til de foreslåtte hjemler for politiattest, skulle tas inn en hjemmel for at det kan utstedes barneomsorgsattest for personer som skal ansettes i eller ha oppgaver for treningsentre hvor arbeidet innebærer et tillits- og/eller ansvarsforhold for barn, inkludert barnepass. Justisdepartementet uttalte da at:

[d]et vil by på vanskelige avgrensningsspørsmål å innføre en generell hjemmel for vandelskontroll for personer som i ulike sammenheng kommer i kontakt med barn. Videre stilles det strenge krav vedrørende oppbevaring av politiattester og hvordan opplysninger som fremkommer på slike attester skal behandles av mottakeren av attesten. Det er vanskelig å se for seg at for eksempel privatpersoner som gir pianotimer skal måtte levere en politiattest til foreldrene til pianoelevne.

Videre har arbeidsgruppen vurdert at det foreligger tilstrekkelig vandelskontroll for personell som skal yte tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven, og for sjåførere som regelmessig transporterer mindreårige. For sistnevnte yrkesgruppe bemerker vi at det ikke foreligger noen generell hjemmel for å kreve politiattest, men at politiet kontrollerer sjåførens vandel ved søknad om kjøreseddel.

Omgjøring til obligatorisk plikt

I dag er det slik at mange hjemler gir en adgang til å avkreve politiattest, men ikke en plikt. Dette medfører at det er opptil den enkelte arbeidsgiver/oppdragsgiver å avgjøre hvorvidt de vil avkreve politiattest av den som skal tilsettes eller utføre oppgaver for dem.

Finmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen i at hovedregelen bør være at krav om politiattest gjøres obligatorisk. Det gjør regelen klar og enkel å forholde seg til for både arbeidsgiver/oppdragsgiver, arbeidstaker/oppdragstaker og politiet. En obligatorisk hjemmel vil også forhindre at arbeidstakere forskjellsbehandles, idet en arbeidsgiver i dag kan velge å kreve fremlagt politiattest av én person men unnlåte å kreve av en annen. I tillegg kan det tenkes at små forhold eller nære forbindelser kan gjøre at arbeidsgiver/oppdragsgiver kvier seg for å kreve politiattest fremlagt av arbeidstakeren med mindre det foreligger et krav i lov. En slik vurdering vil en unngå dersom regelen er obligatorisk.

Behov for en generell regel i politiregisterforskriften

Arbeidsgruppen har vurdert om det er en behov for en generell regel i politiregisterforskriften i tillegg til de enkelte bestemmelsene om å kreve barnesomsorgsattest. Det fremgår ikke klart hvordan en slik bestemmelse kunne vært utformet, men vi oppfatter det slik at det i tilfelle hadde dreid seg om en slags fellehjæmmel/"sekkebestemmelse" som ville være selvstendig grunnlag for krav om barneomsorgsattest. I høringsforslaget fremkommer det at en slik hjemmel ville kunne fange opp områder som faller utenfor eksisterende lovgivning, uten at man for hvert enkelt område måtte innføre nye hjemler for krav om politiattest.

Finnmark politidistrikt anbefaler ikke at en slik hjemmel innføres, og er således enig i arbeidsgruppens konklusjon på dette punktet. En slik hjemmel ville etter sin hensikt måtte ha en svært vidtrekkende og vag ordlyd, noe som innebærer en stor grad av skjønn og tolking i saksbehandlingen. Med mindre det hadde blitt laget svært detaljerte retningslinjer fra departementet eller fra Politidirektoratet ville det være opp til PAV å avgjøre hvilke tilfeller som kunne omfattes av en slik hjemmel. Etter vårt syn ville en slik praksis være svært uheldig. Som fremhevet av arbeidsgruppen bør lovhjemlene være klare og forutsigbare slik at det ikke oppstår tvil om det foreligger hjemmel for vandelskontroll, verken for arbeidsgiver/oppdragsgiver, søkeren eller for PAV. Vi bemerker at Politidirektoratet i dag har en begrenset adgang til å gi midlertidige hjemler for politiattest gjennom vedtak i medhold av politiregisterloven § 38 siste ledd, slik det også er fremhevet i høringsforslaget.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Ansatte ved familievernkontoret

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Bufdir har anslått at det er om lag 50 terapeuter som ansettes i familievernet hvert år. Vi legger til grunn at dette vil gi en beskjeden økning i antall mottatte søknader per år.

Eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Bufdir har oppgitt at det for tiden er 73 eksterne meklere på landsbasis. Vi legger til grunn at dette vil gi en svært beskjeden økning i antall mottatte søknader per år.

Sakkyndige i saker for domstolene etter barneloven

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Arbeidsgruppen har uttalt at de ikke er kjent med hvor mange sakkyndige som oppnevnes årlig eller hvor mange oppdragsgivere de enkelte sakkyndige har. De legger likevel til grunn at de årlige kostnadene ikke vil være betydelige. Vi har merket oss at det vil måtte fremlegges én politiattest per oppdragsgiver, og at en sakkyndig vil kunne ha flere oppdrag per år som krever fremleggelse av politiattest. Vi legger til grunn at dette vil kunne gi en moderat økning i antall mottatte søknader per år.

Representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Arbeidsgruppen har uttalt at de ikke har tall på hvor mange som årlig oppnevnes som representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven, men at oppnevning av slik representant benyttes unntaksvis. Vi antar at en lovendring vil gi en beskjeden økning i antall mottatte søknader per år.

Sakkyndige i saker for domstolene etter barnevernloven

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Arbeidsgruppen har lagt til grunn at inntil 300 sakkyndige vil måtte fremlegge politiattest til minimum én oppdragsgiver. Gruppen har imidlertid uttalt at det er

vanskelig å anslå de økonomiske konsekvensene da gruppen ikke har oversikt over hvor ulike oppdragsgivere de enkelte sakkyndige har. Vi antar at en lovendring vil gi en moderat økning i antall mottatte søknader per år.

Ansatte ved Barneombudet

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Det er anslått i høringsforslaget at det årlig ansettes 5 personer i Barneombudet som utfører oppgaver som innebærer at de har samtaler alene med barn. Vi legger til grunn at dette vil gi en svært beskjeden økning i antall mottatte søknader per år.

Ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4.

Finnmark politidistrikt er enig med arbeidsgruppen at en slik hjemmel bør innføres og at den bør være obligatorisk. Arbeidsgruppen har uttalt at det er vanskelig å anslå de økonomiske konsekvensene da gruppen ikke har oversikt over hvor mange personer som ansettes ved slike skoler årlig. Vi antar at en lovendring vil gi en beskjeden økning i antall mottatte søknader per år.

Personer som organiserer treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige

Finnmark politidistrikt har bemerket at ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen er uklar, men er i prinsippet enig med arbeidsgruppen at dagens bestemmelse setter et kunstig skille mellom ellers like aktører, avhengig av om de har et samarbeid med det offentlige eller ikke. Vi viser for øvrig til vår drøftelse ovenfor.

Arbeidsgruppen har uttalt at det er vanskelig å anslå de økonomiske konsekvensene da gruppen ikke er kjent med hvor mange virksomheter eller tilbydere av organisert treningsvirksomhet som forslaget vil omfatte.

Hittil i 2019 har PAV hatt 621 saker på formålet "Treningsvirksomhet for barn i samarbeid med det offentlige". I 2018 var tallet 1 042 og i 2017 var det 1 009 saker. Samtidig vet vi at dette er et formål hvor det gis flere avslag på grunn av at treningsvirksomheten ikke skjer i samarbeid med det offentlige eller det søkes på grunnlag av en annen type virksomhet enn det hjemmelen omfatter, eksempelvis barnepass på treningssenter. Vi antar at en lovendring vil gi en moderat økning i antall mottatte søknader per år.

Husstandsmedlemmer til avlastere etter helse- og omsorgstjenesteloven

Finnmark politidistrikt er enige i at det bør innføres hjemmel for å kunne avkreve politiattest og at den bør gjøres obligatorisk. I høringsforslaget er det ikke anslått hvor mange personer som kan antas å kunne omfattes av lovendringen. Vi antar at en lovendring vil kunne gi en moderat økning i antall mottatte søknader per år.

Omgjøring til obligatorisk plikt

Når det gjelder forslaget om at eksisterende bestemmelser som gir adgang til å innhente politiattest omgjøres til pliktbestemmelser, vil dette kunne gi en betydelig økning i antall søknader om politiattest. I dag er det arbeidsgiver/oppdragsgiver som i hvert enkelt tilfelle avgjør om det skal kreves politiattest, og det må legges til grunn at ikke alle benytter seg av muligheten.

Hvis man tar frivillige organisasjoner som et eksempel, har PAV per 10.09.2019 behandlet i overkant av 17 000 attester for frivillige organisasjoner. I 2017 var tallet i underkant av 25 000. I 2018 var dette tallet 21 000 attester. Siden PAV allerede behandler et såpass stort antall søknader fra frivillige organisasjoner, så er det usikkert hvor stor den økonomiske konsekvensen kan bli. Det er usikkert hvor mange organisasjoner som i dag ikke velger å kreve politiattest av personer som skal inneha verv eller utføre oppgaver som innebærer å ha et tillits- eller ansvarsforhold for mindreårige, og det blir dermed vanskelig å anslå hvor stor økning en obligatorisk plikt kan innebære. I ytterste konsekvens kan det ha en betydelig økonomisk konsekvens for det offentlige.

Oppsummering av økonomiske og administrative konsekvenser

Samlet sett vurderer Finnmark politidistrikt at de fremlagte forslagene vil kunne medføre en moderat økning av søknader, såfremt alle forslagene vedtas slik de foreligger. I og med at det er knyttet stor usikkerhet til hvor stor søknadsmengde dette vil utgjøre, er det vanskelig for oss å vurdere konkret hvilke konsekvenser det vil få for PAV.

Statistisk sett behandler en saksbehandler ved PAV gjennomsnittlig cirka 20 000 politiattester per år. Dersom økningen kan beregnes å være større enn cirka 20 000 søknader, vil endringene kunne ha personellmessige konsekvenser så vel som økonomiske konsekvenser ved at det må påregnes å tilsette en ekstra saksbehandler. Dersom søknadene i hovedsak vil komme inn per post i stedet for digitalt, må det i tillegg påregnes å øke antallet tilsatte som jobber med innregistrering av søknader.

Med hilsen

Trond Eirik Nilsen
konstituert politimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler
Christine Nilssen
seniorrådgiver